

آبوندہ شراطی

ممالك عثمانیه ده سته لکی (۶۵) آلتی ،
یلغی (۳۵) غروشدر
ممالك اجنبیه ده سته لکی (۱۷) ، آلتی
ایلغی (۹) فرانقدر .

الداره فیه

باب عالی جاده‌سندھ دائرۃ مخصوصہ

افطارات

آبونه بدلی پشیندر .

§
مسلكه موافق آثار مع الممنوتيه قبول
اولنور . درج ابدلہ ين يازير اعاده
اولونماز .

اخطارات

دساله مزدن آکندیخی کوس تو ملک مشرطیله
بتون یازیلر هر هانکی برغزته طرفندن
اقتباس اولونه پیلیر .

مكتوبلارك، امضالري واضح و او قوناقل
اولمسي و آيونه صره نومه و سني محتوي
بولونمسي لازمدر .

ممالك احتبيه ايچون آتونه اولانلرك
آدرسلىرىنىڭ فرائىدزجه ده يازلسى رجا
اولنور .

پاره کو ندرلدیکی زمان نہ یہ دائر اولدیغنه
واضحاً پیلدیرلمسی رجا اولنور .

دینی ، فلسفی ، علمی ، ادبی ہفتہ لقمہ مجموعہ اسلامیہ در۔

صاحب و مدیر مسئول

اشرف ادیب

باش محرو

محمد عاكف

واللہ یدٰی من یشاء الی صراط مستقیم

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

تعارف اسلام

مصطفی صادق الراقمی

— استاد حکیم فرید بکه —

مصرک بیوک شاعری، نیلک اک صمیمی عاشق، شرقک مدقق بردو قوری اولان، عثمانلیلرک سیف حاشتی ترنم ایدن مصطفی صادق شرقک سمای دهاننده پارلایان ییلدیزلرک بریدر.

مصطفی: برشاعر الهمیدر. او، اک بیوک ذوقی اسرار الاهی آرامقده طویار. «اعجاز قرآن» شاعر عظیم الشانی فرقان حکیمک او لایتناهی لوح حقائقدن ناقابل تصویر غنچهلر طویلار، دمت یابار، تشنه کان شعره دیرلایمچی قوقولرینی قوقلادر و مست ایدر.

مصطفی، نیلک عاشقیدر. نیل اونک اک طاطلی ندیمی، اک سوکیلی دوستی در. مصطفی اونک اوکنده آغلار و فریاد ایدر.

فضای لاهوتد، کزن روح نافذیه هر درد مزی کورور، هر در مانغزی بولور؛ صوکراد، بزه بریدیعه شعریه ایچنده تقدیم ایدر.

استادک «انظرات»ی، بورو حک مشاهدات و تشخیصاتی حاویدر. «حدیث القمر» او روحک عسایلری ایله طولودر. مصطفی بوراده بالخاصه ماحدلرک، مستبدلرک باشلرینه مهلاک صاعقه لری ایندیریور. «خسته شرق» منظومه سیله اک جکر سوز یاره لر مزی نشترلیور، مرهم لر مزی سورریور، درین بر حظ وجدانینک مستیسی ایچنده استقبالی سلاملیور. استقبالك کتیردیک سعادتلری، حریتلری، استقلاللری قوطلولایور. «اعجاز قرآن» قرآن ایله برابرلایمچی بر اثر مخلددر. اوکا هر عصرک مسلمانلری محتاج اوله جقددر. مصطفی نک بو کتاب میننی او قودقدن صکره قرآنی او قویانلر ار کتاب لاهوتینک عظمت حقیقیه سی بدرجه یه قدر تقدیر ایدیه ییلرلر. چونکه قوت تقدیریه لری او عظمتک قارشیدنده پک ضعیف، پک عاجزدر. حتی مصطفی نک او پک بلیغ، پک روح پرور سوزلری بیله او آیات بیناتک یاننده او قدر سونووک کورونیورکه قاره مرکب دامله لرندن بشقه برشی اولمیور.

اعجاز قرآن مؤلفی بو عجزیه او قدر معجز بر برهان عظمت الوهیه یی اثبات ایدیورکه عقلو حیران، روحلر کسران قالیور.

ایشته مصطفی نک بیوکلیکی، دهاسی بو عجز ایله ظاهر اولمیور، نه معظام بر عجز!

مصطفی صادق بر حزن ایکیورکن اونک هیچ بر آهی؛ بر شوق و سروری ترنم ایدیورکن اونک هیچ بر ترانه سی اونو تمز، اک طاش یورکاری بیله جریحه دار، یاخود لبریز مسار ایدر. او بو درجه حساس برشاعر در.

اونی ایلك دفعه العلم غزته سنده کوردیم. بزه «عثمانلی قلیچی»

منظومه سی اوقیور ایدی. بز هیالایا ایله آلب آره سنده کی میدان عظیمده دائما مظفریتله شاقیردایان عثمانلی قلیچنک اومهب صداسی بروج و استغراق ایچنده، برخشوع قلبی ایله دیکلیور ایدک. استاد، بردنبره، مظفریت احرازینه آلیشان اوسیف جلادتی یکی برظفرک شعریه تنوچ ایدره ک صوصدی. همزده او ظفری قوطلولولادق. از وقت طرابلس محاربه سی پک شانلی بر صورتده دوام ایدیور ایدی.

بونی متعاقب برقاچ آی صکره استادک او شمندی یه قدر بوبله جه یازیله میان «تاریخ ادبیات عربیه» سی چیقدی، بومناسبت ایله مصرک اک بیوک ادیبانندن صادق بکک یازدینی «دها و ابتکار» مقاله سی، پک قیصه برمدت ظرفنده کتابدن هیچ بر نسخه بر اقمادی. مصطفی نک بو اثر دهاسی حقیقه تقدیر ایدلمشدی.

برقاچ آی صکره «اعجاز القرآن» انتشار ایدتی. بو معظم اثری ایلك سلاملیان علامه شهر فرید وجدی پک ایدی. اوندن صکره بیوک شاعرلر و محورلر برر برر وظیفه لرینی ایفا ایدیلر. بو، اونک سلطان آثاریدر. حالبوکه او، دائما، بی کوردیکه، ذهنده کفی یازه مدیفندن شکایت ایدر.

مصطفی: پک چوق قازانیر، فقط فقیردر. او، فقرده بر لذت طویار، برشاعریت کورر. بوتون قازاندیغی یتیملره و یتیمه لره تخصیص ایتمشدر. او بوندن لایتناهی بر لذت حس ایدر. «اک بیوک شعر بودر» دیر.

ایشته نیلک شاعر داهیسی...

مصرلی
عمر رضا

مصر فتیحی

۳

بابلون محاصره سی یدی آی سورمشدی. بومدتک آنجاچ بر آی اولدیغنی سویله یین (ابن عبدالحکیم) دیرکه:

اسلام اوردوسی، بابلونی محاصره آلمش و آرادن بر آی قدر بر زمان کچمشدی. قصبه داخلنده بر مقدار روم ایله برابر قبیطی اکبری موجود ایدی. باشلارنده بالذات مقوقس بولونوبوردی. مسلمانلرک مهاجماتی شدتله نیجه مقوقس ایله قبیطیلر، قسبه نک آرقه طرفندن چیقدیلر و نهر ایچنده کی آطیه کچوب کوروی کسدیلر. قلعه قوماندانی اولان روم، کندینه تابع بولونانلرله داخلده قالب مدافعه یه دوام ایتدیه ده دایانامایا جغنی آکلاینیجه ساحلده کی قایققلرله آطیه کچدی و اوراده کیلر. التحاق ایله دی. بوندن صوکره مقوقس، اسلام اوردوسته بر هیئت سفارت یوللایوب مصالحه طلبنده بولوندی. عمرو بن العاص، بو هیئتکی ایکی کون، ایکی کیجه اوردوده آلیقوددی. بعده اسلامه کیرمک، جزیه ویرمک، محاربه یه دوام ایتمک

شرط نردن برینی قبولده مختار اولدیغنی مقوقسه بیلدیرمک اوزره گری کونده ردی .

ایلیچیلرینک کیکمه سی اوزره رینه مقوقس تلاشه دوشمش و بونلرک مسلمانلر طرفندن اولدورولدکارینه ذاهب اولمشدی . حال بوکه عمروک مقصدی ، مجاهدلرده کی اطاعتی و اوردوده کی انتظام حرکتی هیئت سفارته لایقوله آکلاتمی ایدی . هیئت ، مقوقسک نزدینه عودت ایتدی و :

— مسلمانلری ناصیل بولدیگز ؟ سؤالنه :

— بونلر او یله آداملرکه ، اولومی یاشامقدن زیاده ، تواضی تعظمدن فضله سهویورلر . هیچ برینک دنیا یه میل ورغبی یوق . قوماندانلری افرادندن ، کوله لری اقتدیارندن تفریق اولونمور . نماز وقتی کلینجه آللرینی ، آیقلرینی ییقایوب کال خشوع ايله ادای صلات ایدیورلر . بردانه سی جماعتدن آریلیور و نمازدن کری قالمیور . جوابی ویردی .

مقوقس ، بو بیاناتی ایشیدینجه :

— او یله ایسه بونلر ، طاعه قصد ايله سهر یرندن قالدیریرلر . شیمدی نیل ايله محصور بولونماترندن بالاستفاده مصالحه یاپمایاجق اولورسه ق صوکنده ایشمز قنالا شیر . دیه رک تکرار اسلام اوردو کاهنه آدام کونده ردی و مکالمه ایچین مرخصلر اعزامی رجا ایلده دی .

عمرو بن العاص (عبادة بن الصامت) ک تحت ریاستنده اولوق اوزره اون کیشیدن مرکب بر هیئت مرخصه ترتیب و تسرب ایتدی . فتح واقعی متعاقب مقوقس ، یاننده کی اشراف و اعیانی طوبالادی و : — ایشه قورقدیغ چیقدی . کلیمز ایلرینه وارمایکزه جزیه یی قبول ایدوب قورتولام . دیدی . بو سفر حکمدارلرینی دیگله دیلر و تکلیفنه رضا کوسته ردیلر .

مقوقس ، در حال عمرو بن العاصه بر آدام کونده روب یانلرنده آنجاق برر کیشی بولوندیغنی حالده کوروشمک و جزیه بمقدارینی قرارلاشدیرمق ایسته دی . سردار ، مقوقسک طلبی حقنده امرای مجاهده ايله مشاوره ایتدی .

— بکله یه لم ، صلیحی قبول ایتیه لم . رأینده بولوندیلسه ده عمرو : — امیر المؤمنین ، اوج شرطدن برینی قبول ایلهدکری تقدیرده اجابت ایتیه مزنی سوبله مشدی . علی الخصوص اونلرله بزم آرامزده صو بولوندیغنی کبی کچه جک واسطه مزده یوق . کوروشه لم ده اویوشاییلرسه ک صلیحی یاپام . دیدی و آلدیغنی امان اوزره رینه اسلام اوردوسنه کن مقوقسه قونوشوب مصالحه یی قرارلاشدیردی .

عملمانده اختیارلرله سن بلوغه واصل اولمایان چوجوقلردن ماعدا اهالی مصریه نک بهرندن سنوی ایکی آلتون آلینماسی ، قادینلرک بو ویرکیدن تمامیه مستثنای طوتولماسی ، مسلمانلرک قبطی بلده لرنده اقامت ایتیه مه سی ، مسافره کله جک اولانلرک اوج کوندن فضله قالماسی ،

اراضی و اموالک تعرضدن مصون طوتولماسی شرائط صلیحه نک اساساتی تشکیل ایدیوردی .

بوقرار موجبجه جزیه ویرمه سی لازم کن آلتی میلیون قبطی بولوندی و سنوی اون ایکی میلیون آلتون ویرمه لری تقرر ایلده دی . مقوقس ، مامکتنده بولونان روملری ، بو شرطی قبول ایدوب اوطورمق ، یاخود خطه مصریه دن چیقوب کیتمک خصوصنده مخیر بیراقدی .

روملر :

— قیصر دن استیذان ایدلم . دیدیلر و بیزانس ایمپراطوری (هراقلیوس) ک کیفیتی بیلدیردیلر .

مقوقس ده بر تخریرات ايله مصالحه واقعه یی اشعار ایتدی . هراقلیوس ، یازدیغنی جوابده اون ایکی میلیونق اهالی اصلیه ضمیمه مصر و اسکندریه ده یوز بیکی متجاوز روم بولوندیغنی حالده اون ایکی بیگ کیشیلک بر عرب اوردوسنه قارشى مصالحه یاپمایه مجبور اولدیغندن طولانی مقوقسه تأسف ایدیور و نقض عهد ايله محاربه یه دوام اولونماسی توصیه ایلوردی .

مقوقس ، بو توصیه اوزرینه قبطی و روم اعیانی طوبالادی : — ایمپراطور ، اون بیگ کیشی یه قارشى مصالحه یاپدیغمز ایچین بزى تعیب ایدیور . لکن بو اون ایکی بیگ عربک بهری ، بزدن یوز کیشی یه معادل اوله جق درجه ده فداکار بولوندیغنی بیلیمور . مهاجریمز ، دنیا یه قارشى نه قدر لاقید ایسه بز قبطیلرده اونستنده مربوط و مقیدز . بناء علیه هیچ بروقت اونلرله حرب و ضرب خصوصنده مساوی اولامایز .

ای معشر روم ! سزه کلینجه : باشکز صیقیلدیغنی کبی بورادن چکیلوب کیده ر و بزى عربلرک پشگاه صولتنده یاپا یالکز بر اقرسکز . ایشه شوایکی حقیقی دوشوندیکم جهته بن ، یاپدیغ مصالحه یی نقض ایتیه جکم . سزده سوزیمی ذپکارسه کز سنوی ایکی آلتون و یروب مالکزی و عیالکزی تأمین ایله یکر . دیدی .

روملر ، ایمپراطورک امرندن دیشاری چیقما یاجقارینی و عربلرله یاییلان مصالحه یی قبول ایتیه جکلرینی سوبله یوب اسکندریه یه طوغرو چکیلدیلر . مقوقس ده عمرو بن العاصک نزدینه کیدوب :

— قیصر هراقلیوس ، مصالحه مزه راضی اولمامش ، حتی بنی عجز وضعف ايله تعیب ایتمش . بوراده کی والیسنده محاربه یه دوام اولونماسی حقنده امر ویرمش . اونى منع ایتک الیمن کله یه جکی ایچین ایشینه قاریشام . یاپاجغ برشی وارسه تبعه مله برابر شرائط مصالحه یی کمال دقتله محافظه ایتمکدر . تأمیناتی ویردی .

عمرو ، مقوقسک سوزلرینی تقدیر و تشکرله دیگله دکدن صو کرا اسلام اوردوسنه یول کوسته رمک و ایجاب ایدن برلرده کوپرو قورمق ، برده لزومی اولدجه ارزاق خصوصنده معاونت ایتک طلبنده بولوندی .

مَقَالَات

ایرانده جهادك تاثیراتی

ذات حضرت خلافتناہینك بیاننامہ ہایوتی متعاقب شهر مزده مقیم ایرانی قارداشلمز عقد ایتدکری محتشم بر میتینغه بوتون قوتلریله جهاد حاضرہ اشتراک آماده بولدقلرینی سوبلدیلر ؛ اتخاذ ایتدکری مقرراتی ده ایران قایینه سیله ، ایرانده کی قبائل وعشایر رئیسارینه ، عتبات عالیاتده شرفقیم بولنان مجتهدین کرام حضرتانہ تلغرافله بیلدیردیلر . طرف والای مشیختله دارالخلافه علمای محترمه سی طرفدن نشر و اعلان بو یوریلان فتاوی جهادایله بیاننامہ لک مآلنه ، غایه سنه کسب وقوف ایدن مجتهدین حضراتی ، متعاقباً ایرانده وعراقده و یروزنده کی بالجمله شیعی قارده شلمز خطاباً نشر و اصدار بو یوردقلری بیاننامہ لرله فتوالرده ، بوصیره ده دولت علیه عثمانیه و طولانیسیله بالجمله مسلمانلره قارشو ابراز عداوت و خصومت ایدوب اسلامی محو و انقراضه سور . کلمه ک ایستین ائتلاف مثلك حکومتلرینه قارشو بوتون شیعیلرکده ایاقلانهرق آنلرله مالاً ، بدنأ ، قلمأ ولسانأ هر نه صورتله اولورسه اولسون محاربه و مجاهده ده بولملری وجوبی شدتلی برلسان ایله تبلیغ ایتدیلر . چوق کچمه دن فتاوی مذکورہ نك آثار فملیه سی عراقده کی شیعی قبائل وعشائری اوزرنده کورولمکه باشلادی . هر قبیله کندی شیخیله برابر مسلح ، مجهز بر حالده میدان حربہ کیتمک ایچون حاضر . لانوب ، در حال یوله دوشدیلر . مجتهدلرله علما دخی عشایرک اوکنه دوشهرک فعلاً میدان کار زاره کیتدیلر . عشایره منسوب قادینلر بیلله ارککلریله حربہ اشتراک ایتمک صورتیه ارسالان یاورولری اولدقلرینی علناً اثبات ایلدیلر .

اعلان جهاد خبری ایرانہ عکس ایدر ایتز ، ایران شمالیده متمکن قبائل و مجاهدین ایرانیه برر بر عثمانلی قضااته التحاق ایدرک اسلامیتک خصم جانی و دشمن بیامانی اولان موسقوفلرہ سل سیف انتقام ایتمکدن کری طورمدیلر . برایکی آیدن برو کیجه کوندوز قوای عثمانیه ایله برلکده روسلرله حرب ایدرک ، آنلری ایرانک اک مهم شهرلرندن طرد ایتمکه موفق اولدیلر . محاربات مذکورہ اثناسنده ، روسلر بالجمله نقاط مهمه ایله استنادگاهلرینی ، ارزاق و مهماتلرینی ترکه مجبور اولهرق فرار ایتمکه باشلادیلر . مظفر اسلام اردوسی روسلری تعقیب ایدرک ایرانک شمالنده واقع (آذربایجان) ایالتک قرا و قصبه لرله شهرلرینی برر بر روسلرک وجود ظالمانه لرندن تطهیر ایلدیلر . اورالرده عثمانلی و ایران - اسلام - بایراقلرینی کمال طنطنه و احتشامله رکزه موفق اولدیلر . اک نهایت تبریز یولنی طوتوب روسلره کوز آچدیرمقسنزین شهره کیردیلر .

مقوقس بو طلبی حسن تلقی ایله یهرک حقیقه اسلام اوردوسنه بویوک بویوک خدمتله ایتدی .
روملر ، یزانسندن امداد آلمشلر و (سلطیس) (*) قصبه سنده تحشد ایتشلردی .

عمرو بن العاص ، بو قصبه یه هجوم ایله یهرک شدتلی بر محاربه نتیجه سنده روملری (کربون) قاجیردی و تعقیب ایدرک یکرمی بوقدر کون اوغراشدی .

کربون محارباندنه پیشدار قوماندانی مبروک اوغلی (عبدالله) اولدینی کبی علمدارده سردارک کوله سی بولونان ومؤخرأ مصر چارشیلرندن بری ، نامنه نسبت ایدیلن (وردان) ایدی .

بو محاربه لرده مجاهدلر فنا حالده صیقه شمشلر ، حتی بردفعه صلات خوف قیلمشلردی . صوکرأ جناب حق اهل اسلامه مظفریت احسان ایتدی . روملر ، منہزماً اسکندریه بلده سنه قدر قاجدیلر وسور داخلنه کیروب قلعه قابیلرینی قاپاندیلر .

اسکندریه شهری ، اووقتله غایت محفوظ و مستحکم بر بلده ایدی . حتی یاقوت حمونک بیاننه کوره ایچ ایچ یدی قلعه سی وهر قلعه نك آیریمه خندق واردی .

مجاهدلر ، سوری قوشا توب شهری محاصره یه آلدیلر . روملره ده کیز طرفسندن امداد کلدیکی بی اسلام اوردوسنده مصر لیلرک ارزاق خصوصنده یاردیمی اولوبوردی .

یزانس امپراطوری ، اسکندریه نك محاصره سنه بک تلاش ایدیور و :

— عربلر ، اسکندریه نی آلاچق اولورلرسه مصر اقلیمی بوتون الیزدن چیقماچقدر . دییه رک قوتلی بردوناما حاضر لیور ، حتی کندیسیده برابر بولونمق ایستیوردی . فقط املی حاصل اولمادی .
هجرتک ۱۹ نجی سنه سنده و اسکندریه محاصره سنک بشنجی آینده وفات ایدرک تخلیصنه جالیشدینی اسکندریه نك فتح اولوندینی ایشیتمک صراحتی دویمادی .

طاهر المولوی

[*] سلطیس: مصرده اسکی بر قصبه اولوب بونک اهالیسی مصر و اسکندریه فتحنده عمرو بن العاصه معاونت ایتش اولدقلری حالده کندیلری بین الاسرا مدینه یه کوندریلش ایتده حضرت عمر فاروق (رضه) جانبندن معززاً مملکتلرینه اعاده بیوریلهرق صحابه کرامله مناسبات صهریه ده بولمشلر و کندیلرندن بعض مشاهیر یتیششدر .
قاموس الاعلام